

Tiedelehden kehittämisestä ja työelämän tutkimuksesta

Kotimaisten tiedelehtien kenttä on laaja ja monialainen. Lehtien yhteinen tarkoitus on tarjota kanava kunkin alan tieteentekijöille omien töidensä julkaisemiseen. Tavoitteena on julkaista mahdollisimman korkeatasoista tieteellistä tutkimusta ja usein sen rinnalla myös käytännön toimijoita hyödyntävää materiaalia. Jotta tähän tavoitteeseen päästään, tulee lehdellä olla korkeatasoista, eettistä julkaisemista noudattavat toimintatavat. Lisäksi lehden toimituskunnalla tulee olla näkemys siitä, kuinka lehteä kehitetään pitkällä aikavälillä. Korkeatasoisuuden turvaaminen edellyttää pitkäjänteistä työtä. Ennen kaikkea tiedelehden korkeatasoisuuteen vaikuttaa lehden tarjottavien käsikirjoitusten laatu. Kuinka tieteellisen julkaisun laatu sitten määräytyy?

Korkeatasoinen tieteellinen julkaisu, olkoon se empiirinen tai teoreettinen, laadullinen tai määrällinen tutkimusotteeltaan, tuottaa tieteellistä keskustelua uudistavaa tietoa. Tässä vaativassa tehtävässä onnistuminen edellyttää suurta ammattitaitoa tutkijalta. On kyettävä tunnistamaan riittävän mielenkiintoinen ja uusi tutkimusaihe tai tutkimuskysymys, johon haetaan vastauksia. Tehtävä ei ole helppo, sillä erilaista tutkimusta julkaitaan ennennäkemättömällä tahdilla. Joskus sanotaan, että kaikkea on jo tutkittu. Väite siitä, että jotain ei ole tutkittu, tulkitaan usein kirjoittajan huolimattomaksi aiheeseen paneutumiseksi. Toisaalta voidaan pohtia sitä, kenellä on oikeus määritellä tällainen uutuusarvo.

Tutkimusaineistolle ja menetelmille asetetaan alati kasvavia vaatimuksia. Määrällisten aineistojen suhteen yhä enemmän arvoste-

taan laajoja pitkäjänteisiä seurantoja, jossa tietoa kerätään usealta tasolta, kuten yksilön ja organisaation tasolta. Paljon puhutaan myös big datan roolista tutkimuksessa. Tällaisen aineiston analysointiin vaaditaan usein hyvin monimutkaisia tilastollisia ohjelmistoja ja menetelmien hallintaa. Samat trendit koskevat myös laadullista tutkimusta. Laadullinen pitkäjänteinen tutkimus kuitenkin edesauttaisi ajallisuuden, jatkuvuuden ja muutoksen sekä eritasoisten mekanismien tunnistamista. Vaatimukset tutkimuksen eettisestä toteuttamisesta ja raportoinnista ovat lisääntyneet viime vuosina. Ensi vuonna voimaanastuva EU:n tietosuojalainsäädäntö on vauhdittanut tätä kehitystä. Yhtenä uudesta mainittakoon tutkijan lisääntynyt henkilökohtainen vastuu tietosuojan toteuttamisesta. Yhteenvedon voidaan todeta että korkeatasoinen tieteellinen julkaiseminen on haastavampaa kuin koskaan aikaisemmin. Entä mitä nämä haasteet tarkoittavat työelämän tutkimukselle?

Työelämän tutkimusta tehdään usealla tieteenalalla, kuten yhteiskuntatieteissä, psykologiassa, taloustieteessä, kasvatustieteissä, viestintätieteissä, filosofiassa, historiassa ja lääketieteessä. Useat tutkimusasetelmat ja aiheet edellyttävät kahden tai useamman tieteenalan yhdistämisen. Voidaan sanoa, että työelämän tutkimus on erityisen rikas ja mahdollistaa poikki- ja monitieteisen lähestymistavan useita perustieteitä paremmin. Näkökulmia tutkimuksen tekemiselle on lukemattomia, minkä vuoksi työelämän tutkimus on erityisen kiinnostavaa, mutta myös haastavaa. Esimerkkinä tästä ovat työelämässä

tapahtuvat muutokset, joita voidaan tarkastella niin historiallisessa kontekstissa, tulevaisuuden tutkimuksen tai yksilön kokemuksen näkökulmasta.

Entä millaisia julkaisuja haluamme tarjota Työelämän tutkimus -lehden lukijoille? Vastausta tähän kysymykseen pohdimme taannoin junamatkalla Tampereelta Jyväskylään. Ensiksi on todettava, että työelämäntutkimuksen julkaiseminen on tärkeää, sillä vain tällä keinolla voimme edistää niin teoreettista kuin käytännön tietoutta. Tutkimuksen korkea tieteellinen taso takaa yliopistojen ja rahoittajien panostukset myös tulevaisuudessa. Yhteinen nimittäjä tavoittelemillemme artikkelikäsitteille on niiden korkea tieteellinen taso. Tämä tarkoittaa ajankohtaisen ja mielenkiintoisen aiheen tunnistamista, laajaa teoreettisen taustoituksen liittämistä empiiriseen aineistoon, oivaltavaa ja laadukasta raportointia ja yksityiskohtien viilaamista. Kannustamme tutkijoita etsimään sinnikkäästi ns. uusia aiheita, mielenkiintoisia näkökulmia ja työelämän haasteita, joita raportoidaan ja pohditaan ennakkoluulottomasti. Tutkijan tulee pistää itsensä likoon ja uskoa omaan tutkimukseensa.

Työelämän tutkimuksen ovet avautuvat siis kahteen suuntaan, mikä näkyy myös lehdessä julkaistavissa artikkeleissa ja katsauksissa. Toisaalta Työelämän tutkimus tiedelehtenä pyrkii julkaisemaan mahdollisimman korkealaatuisia, tieteellistä keskustelua teoreettisesti ja empiirisesti eteenpäin vieviä tutkimuksia. Työelämän tutkimuksen odotetaan tuottavan myös työelämän kannalta hyödyllistä konkreettista tietoa. Joskus tämän käytännön hyödyn osoittaminen jää tieteellisen keskustelun varjoon. Tässä asetelmassa teoreettisen kontribuution tavoittelu tahtoo jäädä taka-alalle. Työelämän tutkimus -lehden tavoite on olla myös merkittävä ja vaikuttava soveltavan tiedon alusta työelämän kehittäjille ja asiantuntijoille.

Tieteelliset ja käytännölliset päämäärät saattavat vaikuttaa olevan keskenään ristiriidassa. Myös julkaisupoliittisesti erilaiset päämäärät tuottavat haasteita. Niiden käsi-

kirjoitusten, jotka tavoittelevat julkaisua vertaisarvioituina tieteellisenä artikkelina, arvioinnissa painottuvat tieteelliset kriteerit. Käytännöllinen arvo ja merkitys yhteiskunnalliselle keskustelulle voi kuitenkin olla suuri käsikirjoituksissa, jotka eivät juuri sillä hetkellä läpäise vertaisarviointia. Parhaimmillaan nämä eri elementit yhdistyvät samassa tutkimuksessa: tieteellinen artikkeli voi kontribuoida sekä tieteelliseen, käytännölliseen että yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toisaalta myös kehittämistyötä tehdään ja siitä raportoidaan tieteen valossa.

Lehdessä julkaistaan Katsauksia ja keskusteluja -osastossa pääasiassa kahdenlaisia erilaisia kirjoituksia. Tämä osasto voi paremmin palvella myös niitä käytännöllistä työelämä-tietoutta edistäviä julkaisuja, jotka eivät pyri usein melko työlään vertaisarviointiprosessin kautta artikkeliksi. Tämä osasto voi tarjota myös artikkeleita nopeamman tavan reagoida ja ottaa osaa ajankohtaisiin aiheisiin. Julkaisut voivat olla myös raportteja tutkimuksista, joissa teoreettiset tai menetelmälliset osiot ovat kevyempiä. Näille julkaisuille suodaan muutoinkin kurinalaista tieteellistä raportointia enemmän vapausasteita. Katsauksia ja keskusteluja -osasto on, nimensä mukaisesti, alusta myös ajankohtaisille, kantaaottaville kirjoituksille. Näiden kirjoitusten toivomme erityisesti esittelevän jonkin hyvin perustelun, työelämän tutkimusta tai ilmiötä koskevan näkökulman. Ansiokas mielipide tai keskustelualoite voi parhaimmillaan toimia kimmokkeena tutkimusprojektille tai vaikkapa opinnäytetyölle.

Kirja-arviot esittelevät ajankohtaisia työelämän tutkimuksen teoksia. Työelämän tutkimus toivoo kirja-arvioita, jotka esittelevät kirjan tärkeimmän annin ja sijoittavat teoksen laajempaan työelämän tutkimuksen kenttään. Kirja-arvio ei kuitenkaan ole referaatti kirjan sisällöstä – varsinkaan nykyisin suosituista artikkelikokoelmista ei odoteta kaikkien kappaleiden esittelyä, vaan yleisempää synteesiä ja keskustelua keskeisistä sisällöistä. Arviot voivat olla, nekin nimensä mukaisesti raken-

tavasti kriittisiä ja arvioida miten teos on onnistunut tavoitteissaan. Arvioitsijan oma analyysi ja ääni on tervetullut mauste!

Käsillä olevan numeron artikkelit edustavat erilaisia näkökulmia ja tieteenaloja. Virpi Ruohomäki, Marjaana Lahtinen ja Pia Sirola käsittelevät työympäristömuutosta strategisena prosessina. Muutoksessa, jossa asian- tuntujaorganisaatio siirtyi avokonttorista monitilatoimistoon, pyrittiin tarjoamaan terveellinen ja turvallinen työympäristö sekä samalla tehostamaan tilankäyttöä. Soili Roth käsittelee artikkelissaan johtajuutta työnohjauksen näkökulmasta. Hän kysyy tutkimuksessaan, miksi johtajat hakeutuvat työnohjaukseen ja miten työnohjaus tukee johtajan ammatti-identiteetin kehittymistä. Kysymyksiin vastataan työnohjaukseen hakeutumisen syiden sekä työnohjauksen ja ammatti-identiteetin rakentumisen välisten suhteiden analysoimisen kautta. Viimeisessä artikkelissa Päivi Vartiainen, Pirkko Pitkänen, Paula Alenius ja Marja Koskela esittelevät tutkimuksen ulkomailta Suomeen saapuneiden sairaanhoitajien integroitumista työyhteisöön. Erityisen tarkastelun kohteena ovat integroitumisen ja informaalin oppimisen toteutuminen monikulttuurisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työyhteisöissä ja informaaliin oppimiseen ja integraatioon vaikuttavat tekijät.

Katsauksia ja keskusteluja -osiossa keskustellaan teknologian kehityksestä ja työelämän

muutoksesta monesta eri näkökulmasta. Tampereen yliopiston tutkijat Maarit Mäkinen, Loretta Saikkonen, Marjut Muhonen ja Mika Sihvonen esittelevät tuloksiaan hankkeesta, jossa tarkasteltiin ikääntyvien työntekijöiden tieto- ja viestintäteknisiin taitoihin liittyvien osaamispuutteiden vaikutuksia työssä pärjäämiseen. Katsaus esittelee myös koulutuksellisia ratkaisuja osaamisen kehittämiseen. Pertti Koistinen ottaa kantaa kuumana käyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun hoivaroboteista ja digitalisaation työllisyysvaikutuksista. Mikko Jakonen jatkaa prekarisaatio-keskustelua Työelämän myytit ja todellisuus-teoksen kanssa. Lopuksi Miia Ojanen esittelee väitöskirjansa ”Työn ja perheen ristiriidat, sairauspoissaolot ja avioeroriski suomalaisilla palkansaajilla” keskeistä antia lectio praecursoriassa. Kirjastossa Ilkka Pirttilä analysoi Juha Siltalan uunituoretta teosta ”Keskiluokan, nousu, lasku ja pelot” ja Merja Sinkkonen ja Outi Wallin arvioivat Marja-Liisa Mankan ja Marjut Mankan teoksen ”Työhyvinvointi”.

Toivotamme lukijoillemme mieluisia lukuhetkiä ja oikein rentouttavaa kesälomaa. Jotta tutkijat pystyvät suoriutumaan välillä jopa ylivoimaisilta tuntuvista haasteista, on meidän välillä irtaannuttava työstä ja ladattava akkuja.

Monika von Bonsdorff ja Armi Mustosmäki